

ДАЙДЖЕСТ ЗМІН В ОХОРОНІ ЗДОРОВ'Я

ЩОМІСЯЦЯ У КОЖНІЙ ОРДИНАТОРСЬКІЙ

ДЛЯ ЛІКАРІВ

НЕ ЗАЛИШАТИСЯ ОСТОРОНЬ

ІГОР КУЗІН

Заступник Міністра охорони здоров'я – головний державний санітарний лікар України

Шановні колеги!

Упродовж останнього року система

Ми з вами маємо можливість і, головне, зобов'язані захистити себе, своїх рідних, наших громадян від потенційних загроз.

охорони здоров'я зазнала справжнього випробування – COVID-19, який став викликом для медиків, урядів та громадян не тільки України, а й усього світу.

На передовій боротьби з вірусом — саме ви, медики, які діагностують, лікують, надають усю необхідну допомогу пацієнтам, але іноді — на жаль — резюмують: «Занадто пізно, хоча ми зробили все, що могли...»

Не даремно перший номер дайджесту, який надалі будемо надсилати щомісяця і на сторінках якого висвітлюватимемо найактуальніші питання медичної спільноти, ми вирішили присвятити темі COVID-19.

В Україні вже зареєстровано кілька сотень випадків штаму «Дельта». Він поширюється швидше, ніж попередні штами, ріст захворюваності на COVID-19 очікуємо восени цього року, ймовірно, у жовтні-листопаді. Проте такий спалах може статися й раніше.

Ми з вами маємо можливості і, головне, зобов'язані захистити себе, своїх рідних, наших громадян від потенційних загроз.

Нам усім довелося зрозуміти і застосувати базові принципи профілактики інфекцій: носіння масок, фізичне дистанціювання, використання санітаїзерів, етикет чхання тощо. Всі ці базові профілактичні принципи захищатимуть вас не тільки від коронавірусної хвороби, але й від інших інфекційних хвороб. Крім того, вакцинація є зараз найбільш ефективним і надійним засобом профілактики.

На жаль, не вся інформація про вакцини достовірна, а часто поширювані фейки можуть викликати сумніви у необхідності роботи щеплення.

Проте кожна з вакцин, зареєстрованих в Україні (AstraZeneca, CoronaVac від Sinovac, Comirnaty від Pfizer та Moderna), ефективно запобігає тяжкому перебігу хвороби і рятує життя.

**НИНІ БЛИЗЬКО
70% МЕДИЧНИХ
ПРАЦІВНИКІВ
ВАКЦИНОВАНО ХОЧА
Б ОДНІЄЮ ДОЗОЮ**

Я особисто вакцинувався CoronaVac, адже вакцинація наразі залишається єдиним методом протистояння хворобі.

Спільними зусиллями ми вже подолали позначку в 7,46 млн щеплень. І я вдячний усім: і тим, хто безпосередньо залучений до цього процесу, забезпечуючи вакцинацію населення щодня, і тим, хто програмно й інформаційно сприяє вирішенню спільного завдання — ефективній протидії та запобіганню вірусній хворобі.

Вакцинуватися варто, щоб захистити себе, рідних, близьких, пацієнтів від COVID-19, бо вакцини працюють, лише коли потрапляють до організму.

Тож: *вакцинуватися і вакцинувати, не можна залишитись осторонь* — сподіваюся, кожен поставить кому в потрібному місці...

ПРОВЕДЕННЯ ВАКЦИНАЦІЇ ПРОТИ COVID-19 МОБІЛЬНИМИ КОМАНДАМИ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ

Договір на пакет вакцинації проти COVID-19 станом на 13 серпня мають 1 014 медзакладів. Загальна сума контрактів становить понад 1,3 мільярда гривень.

Станом на 13 серпня за проведення вакцинацію НСЗУ виплатила 918 закладам 76 млн 833 тис. гривень. Решта 96 закладів уклали договір у серпні, тож оплати отримують за підсумками роботи в наступні місяці.

Як закладу отримати можливість проводити щеплення від COVID-19?

Для того щоб надати послуги та отримати кошти за цим пакетом, медичний заклад має укласти договір про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій щодо надання медичних послуг за напрямом «Вакцинація від гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2». Пропозицію слід подати не пізніше **15 листопада 2021 року**.

Укласти договір можуть заклади, що зазначені в переліку, визначеному керівником робіт з ліквідації наслідків медико-біологічної надзвичайної ситуації державного рівня, пов'язаної з поширенням коронавірусної хвороби COVID-19. Перелік наведено за посиланням: <https://bit.ly/3sjq0Jx>.

Відповідне оголошення з детальною інформацією щодо необхідної документації та умов подання дивіться за посиланням: <https://bit.ly/37H1NmZ>.

Вакцинацію проводять мобільні команди. Кожна складається щонайменше з одного лікаря та двох медичних сестер чи медичних братів. У перший місяць роботи команди НСЗУ виплачує 8 тис. грн на одну мобільну команду для забезпечення її готовності до проведення вакцинації, зокрема закупівлі необхідних витратних матеріалів та засобів індивідуального захисту. 8 тис. грн, які кожна бригада отримала на початку вакцинації, — це **аванс**, який надається, щоб закупити все необхідне і почати вакцинацію. Згодом, згідно з договором, цю суму заклад повертає. **Ця сума є передплатою** майбутніх проведених вакцинацій. Далі надавачі послуг отримують оплату за результатами роботи, тобто за фактичну кількість провакцинованих осіб: 25 грн за першу дозу введеної вакцини і 60 грн — за другу.

Основні умови надання послуг вакцинації проти COVID-19

Обов'язковою умовою оплати є внесення інформації про здійснену вакцинацію до електронної системи охорони здоров'я. І ці дані мають бути внесені коректно. Тільки на підставі достовірної інформації, внесеної в

ЕСОЗ, Національна служба здоров'я України здійснюватиме оплату за фактично надані послуги.

Медичний заклад має забезпечити суворе дотримання холодового ланцюга при транспортуванні та зберіганні вакцин відповідно до інструкцій виробників та чинних галузевих стандартів, а також надати працівникам, залученим до вакцинації, засоби індивідуального захисту.

Проведення вакцинації мобільною командою

Нагадаємо, що відсутність декларації з сімейним лікарем комунального закладу або взагалі відсутність декларації не є підставою для того, щоб людині відмовили у вакцинації проти COVID-19.

Перед щепленням слід оглянути пацієнта та опитати його щодо можливих протипоказань і схильності до алергій. Також медичні працівники мають проконсультувати щодо можливих побічних реакцій та порядку дій у випадку їх виникнення.

Зауважимо, що медичні працівники — члени команди мають спостерігати за станом пацієнта після проведення вакцинації проти COVID-19 упродовж щонайменше 30 хвилин. Залучені до вакцинації медики повинні вміти надати першу медичну допомогу вакцинованому у випадку виникнення невідкладного стану. Після цього слід викликати бригаду екстреної медичної допомоги й передати інформацію про несприятливі

БЮДЖЕТ ПРОГРАМИ МЕДГАРАНТІЙ ПЕРЕДБАЧАЄ МАЙЖЕ ПІВТОРА МІЛЬЯРДА ГРИВЕНЬ НА ВАКЦИНАЦІЮ. ЦЕ СУМА, ЯКУ БУДЕ СПРЯМОВАНО НА ОПЛАТУ РОБОТИ МОБІЛЬНИХ КОМАНД, ЩО ПРОВОДЯТЬ ЩЕПЛЕННЯ. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВАКЦИНАМИ НЕ ВХОДИТЬ ДО БЮДЖЕТУ ПРОГРАМИ МЕДИЧНИХ ГАРАНТІЙ. ЗАКЛАДИ ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬСЯ ВАКЦИНАМИ ЦЕНТРАЛІЗОВАНО.

події після імунізації до ДП «Державний експертний центр Міністерства охорони здоров'я України» та відповідного структурного підрозділу з питань охорони здоров'я.

Відкриті дані з вакцинації

В електронній системі охорони здоров'я розроблено спеціальний модуль ведення електронних медичних записів про вакцинацію пацієнта. Дані про щеплення кожного пацієнта вносяться та зберігаються в його електронній медичній картці поряд з іншими медичними даними, які вносить лікар. Інформацію про вакцинацію пацієнта вносить той лікар, який її провів. При цьому це не обов'язково той лікар, який надає первинну медичну допомогу та з яким пацієнт підписав декларацію.

В електронній медичній картці пацієнта фіксується інформація про

ВІДСУТНІСТЬ ДЕКЛАРАЦІЇ З СІМЕЙНИМ ЛІКАРЕМ НЕ Є ПІДСТАВОЮ ДЛЯ ВІДМОВИ У ВАКЦИНАЦІЇ ПРОТИ COVID-19

вакцину, якою зроблено щеплення, причини непроведення вакцинації, медичний заклад, лікаря, який робить щеплення, тощо.

Ці дані про вакцинацію може бути використано для створення документа чи сертифіката, який свідчить про здійснення щеплення від небезпечної інфекції. Праців-

ники мобільної бригади повинні бути готові надати пацієнту консультацію щодо отримання такого сертифіката після проведення двох раундів вакцинації. Також при першому раунді вакцинації пацієнта слід поінформувати про дату, час та місце проведення наступної вакцинації або шляхи отримання цієї інформації.

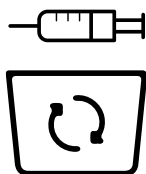
КОМАНДА, ЩО ПРОВОДИТЬ ЩЕПЛЕННЯ В ТИМЧАСОВОМУ ПУНКТІ, ПОВИННА МАТИ ТАКЕ ОСНАЩЕННЯ:

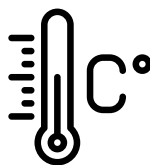
- Дві сумки-холодильники (термоконтейнери) з термометрами та відповідною кількістю холодних елементів залежно від обсягу вакцин (один для зберігання основного запасу вакцин, інший — на робочому столі для зберігання відкритого флакона)

- Столик, що за розмірами здатний вмістити одну невелику сумку-холодильник (термоконтейнер), ін'єкційні матеріали та контейнер для безпечної утилізації шприців

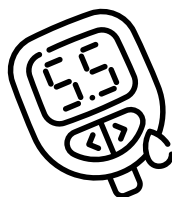
- Контейнер для безпечної утилізації шприців

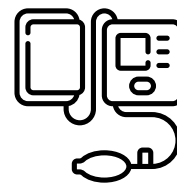
- Термометр для вимірювання температури у приміщенні

- Безконтактний термометр

- Глюкометр

- Тонометр

- Дихальний мішок

- Набір з лікарськими засобами і медичними виробами, необхідними для надання першої медичної допомоги при виникненні у пацієнтів невідкладних станів

ЯК МОБІЛЬНА КОМАНДА ПРОВОДИТЬ ЩЕПЛЕННЯ

Центр первинної медико-санітарної допомоги № 2 Полтавської міської ради 30 квітня підписав договір з НСЗУ на пакет «Вакцинація від гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2». За цей час станом на 16 серпня проведено 27 221 вакцинацію. Отримано від НСЗУ 451 741 грн.

Про те, як відбувається вакцинація мобільною командою, з якими складнощами медики стикнулись і як їх вирішили, розповіла сімейна лікарка ЦПМСД № 2 Полтавської міської ради Марина Ткаченко. Бригада Ткаченко провела 5 017 вакцинацій за весь період. Найбільше за день (246 щеплень) зробили у Полтавській міській раді.

МАРИНА ТКАЧЕНКО

Сімейна лікарка ЦПМСД № 2 Полтавської міської ради

До нашої бригади входять дві медсестри, водій і я, лікарка. На початку дня ми отримуємо вакцину, а також маршрут. Вирушаємо за затвердженим маршрутом.

Спочатку працювали у психіатричних диспансерах і будинках для літніх людей. Далі вакцинували в організованих колективах: наприклад, були в Аграрній академії, банках, центрах зайнятості. Люди організовувались, надавали список, і ми мобільною бригадою приїздили і вакцинували їх. Нас забезпечували робочим місцем і доступом до Інтернету.

Серед складнощів: коли треба було працювати в селах, там не завжди

була достатня якість інтернет-покриття. Я одразу вносила всі дані про вакцинацію в базу, а синхронізувати могли вже після повернення до закладу. В таких випадках іноді траплялись накладки, що пацієнта введено двічі і система видає помилку, тоді помилковий запис слід просто видалити. У Полтаві таких складнощів уже не було.

Траплялися поодинокі випадки, коли пацієнт казав, що має декларацію з сімейним лікарем, а ми не могли знайти його в базі. В таких випадках брали контакти і потім з'ясовували, які помилки допущено під час підписання декларації, знаходили цю людину в базі. Якщо ж людина не підписувала декларації з сімейним лікарем, ми її реєстрували, вакцинували і вносили дані про вакцинацію в базу.

Ми не були прив'язані до конкретного району, їздили по всій Полтавській області: охопили Гадяцький, Лубенський, Пирятинський райони. Скрізь нас добре приймали, за потреби всіляко намагалися допомогти.

Результат залежить від злагодженості команди. Ми познайомилися після того, як пройшли навчання: нас готували на спеціальних курсах у Тренінговому центрі на базі ПОКЛ імені Скліфосовського, організовані Центром громадського здоров'я МОЗ України спільно з ВООЗ. Але досить швидко ми вже почали працювали як одна команда.

Мобільна команда з вакцинації проводить вакцинацію у ТРЦ «Київ» у Полтаві. Там медики ЦПМСД № 2 зробили найбільше щеплень.

За роботу в мобільній команді нам додатково нараховують премію.

На що необхідно звертати увагу — це на попереднє спілкування з пацієнтом. Розпитати його про скарги, алергійні реакції. Наприклад, при введенні Comirnaty важливо, щоб не було алергії на поліетиленгліколь. Також упевнитися, що у людини, яка проходить щеплення, зараз нема гострого стану: розпитати анамнез, додатково уточнити ті питання, що є в інформованій згоді, яку всі підписують обов'язково.

Після вакцинації людина ще 30 хвилин залишається у приміщенні, ми стежимо за нею. У нашій практиці не траплялося різких реакцій, наприклад, анафілактичного шоку. Але ми готові надати допомогу: нас цього додатково навчали на курсах, ми маємо аптечку з усім необхідним і щоранку її перевіряємо.

Обов'язково розповідаємо, які можуть бути ускладнення, що робити, в якому випадку звертатися до сімейного лікаря або викликати «швидку».

Перед виїздом слід перевірити вакцину, аптечку, ноутбук та медичне приладдя.

Пацієнтів найбільше цікавлять два питання: де і як отримати другу дозу вакцини (якщо це перше щеплення) і як отримати сертифікат. Переконавати у потрібності вакцинації нікого не доводиться: люди вже приходять з розумінням, куди і навіщо вони прийшли.

ПИТАННЯ / ВІДПОВІДІ

? Чи можна робити щеплення проти COVID-19 одночасно з іншими?

Національна технічна група експертів з імунізації, зважаючи на відсутність даних про одночасну вакцинацію проти COVID-19, рекомендує МОЗ України:

- Бажано проводити планову вакцинацію проти інших інфекційних хвороб через 28 днів після отримання другої дози вакцини проти COVID-19. У разі необхідності (якщо вакцинація проти COVID-19 є перпоною для планової вакцинації за віком чи за схемою) цей строк може бути скорочено до 14 днів.
- Вакцинацію проти COVID-19 можна проводити через 14 днів після отримання щеплення проти інших інфекційних хвороб.

Наведені рекомендації з вакцинації проти COVID-19 та інших хвороб не стосуються вакцинації за екстреними показаннями.

? Чи можна вакцинувати пацієнтів, які вагітні або годують грудьми?

Висновки Національної технічної групи експертів з питань імунoproфілактики:

- вагітні можуть важче переносити COVID-19;
- якщо вагітна має високий ризик захворіти на COVID-19 (наприклад, жінка працює в ковідній лікарні та/або має супутні захворювання), вона може обговорити можливість вакцинації з лікарем;
- якщо, на думку лікаря, користь від вакцинації перевищує потенційні ризики від неї, то жінку рекомендовано щепити мРНК-вакциною (в Україні наразі використовуються дві такі вакцини — Comirnaty від

Pfizer-BioNTech та Spikevax від Moderna);

- якщо вагітна отримала першу дозу вакцини проти COVID-19 на векторній платформі (в Україні з таких вакцин поки зареєстровано лише AstraZeneca (Covishield, SKBio) до настання або під час вагітності, то лікар має розказати їй про співвідношення ризиків та користі від другого щеплення. На основі цього жінка сама вирішуватиме, отримувати другу дозу цієї самої вакцини під час вагітності чи вже після пологів;
- рутинне проведення тесту на вагітність перед вакцинацією проти COVID-19 не рекомендовано;
- жінки, що вигодовують дітей грудним молоком, можуть вакцинуватися певними вакцинами, доступними в Україні, окрім CoronaVac від Sinovac Biotech.

? Як вакцинують людей із серйозними порушеннями згортання крові (коагулопатіями)?

Для вакцинації використовують тонку голку (розмір 23G або менший), після введення вакцини сильно натискають на місце введення (без тертя) протягом щонайменше 2 хвилин. Пацієнтові або членам сім'ї, батькам обов'язково повідомляють про ризик розвитку гематоми від ін'єкції.

? Чи можна вакцинувати людей з онкологічними хворобами?

Люди з онкологією в групі ризику і можуть дуже важко перенести COVID-19, тому їм обов'язково треба щепитися проти коронавірусної інфекції.

Національна технічна група експертів з питань імунoproфілактики дійшла висновку, що для щеплен-

ня онкохворих можна використати будь-яку з наявних в Україні вакцин проти COVID-19.

Утім, якщо людина проходить курс імуносупресивної терапії, вакцинація може не мати належного ефекту. Тому пацієнтові варто порадитися з лікуючим лікарем щодо того, коли саме краще зробити щеплення.

Пріоритет у вакцинації проти COVID-19 мають також члени родини та особи, які постійно проживають в одному помешканні з людиною з онкологією або безпосередньо доглядають за нею.

? Як вакцинують проти COVID-19 людей з аутоімунними/системними захворюваннями?

Застереження у випадку вакцинації людей з імуносупресією пов'язані не з безпекою (можливими реакціями на вакцину), а з ефективністю вакцинації для них. У таких людей імунна відповідь на вакцину може бути не оптимальною. Незважаючи на це, людям з імуносупресією рекомендується вакцинуватися від COVID-19 і скористатися шансом на захист, оскільки захворювання на COVID-19 може бути для них смертельним. Тим пацієнтам, які ще не отримують лікування, в ідеалі рекомендують отримати щеплення за два тижні до початку планової імуносупресивної терапії.

? Чи можна вакцинувати проти COVID-19 ВІЛ-позитивних людей?

Так, можна і треба. Люди з ВІЛ у групі ризику щодо тяжкого перебігу COVID-19.

НАГАДАЙТЕ ПАЦІЄНТАМ: ТЕСТУВАННЯ НА ВІРУСНІ ГЕПАТИТИ ТА ЇХ ЛІКУВАННЯ НЕОБХІДНІ Й ДОСТУПНІ

Вірусні гепатити В і С надзвичайно небезпечні. Близько 80% випадків цирозу та гепатоцелюлярної карциноми зумовлюються саме цими типами вірусних гепатитів. Проте завдяки вчасно розпочатому лікуванню можна запобігти розвитку захворювань та серйозним ураженням печінки.

В Україні, за даними експертів, на вірусний гепатит С хворіють понад 1,4 млн осіб, на вірусний гепатит В — понад 620 тис.

На жаль, більшість хворих не знають про свій діагноз і не отримують лікування (під медичним наглядом із вірусним гепатитом С перебувають приблизно 6,2% осіб, з гепатитом В — 3%).

Колеги — сімейні лікарі й терапевти! Нагадуйте пацієнтам, які підписали з вами декларацію, про необхідність тестування на вірусний гепатит і про можливість безоплатно пройти у вас швидкий тест.

Зробити тест на вірусні гепатити варто кожному. Тестуватися також варто після ситуацій, під час яких міг відбутися контакт з інфікованою кров'ю. Дивіться перелік груп ризику за посиланням: <https://bit.ly/3xPQovx>.

Якщо серед ваших пацієнтів є представники цих категорій, зверніть особливу увагу на пропагування тестування і профілактики гепатитів серед них.

Наголошуйте, що лікування гепатитів, у разі потреби, є доступним для кожного українця. Ліків є достатньо в усіх регіонах. Зараз наявні майже 20 тисяч курсів для лікування гепатиту С та приблизно 2 тисячі — гепатиту В.

При цьому лікування сучасними препаратами здійснюється повністю безоплатно для пацієнта коштом державного бюджету.

На сайті Центру громадського здоров'я МОЗ України за посиланням <https://bit.ly/3ALnDC5>

пацієнти можуть самостійно дізнатися про наявність конкретного препарату в лікарнях області. Там можна також побачити інформацію про подовову кількість конкретних препаратів.

